

Mytylschool Prins Johan Friso te Haren
Onderwijscentrum De Springplank te Emmen

Profiel 5, VSO Diplomagericht

1. Algemeen

Leerlingen worden, onder andere, in profiel 5 geplaatst vanwege hun cognitief niveau: $IQ > 75$. Daarbij rekening houdend met de bevorderende en belemmerende factoren zoals omschreven in het OPP.

De leerlingen in dit uitstroomprofiel hebben gemeenschappelijk dat zij, cognitief gezien, in staat worden geacht examen te doen en een diploma te halen. Ze zijn vanwege specifieke beperkingen of stoornissen op ondersteuning aangewezen. De behoefte aan ondersteuning is zodanig dat deze niet in het reguliere basisonderwijs of het regulier voortgezet onderwijs gegeven kan worden. Het onderwijs in dit uitstroomprofiel is gericht op het behalen van een regulier diploma VMBO BB, VMBO KB/TL of HAVO op doorstromen naar vervolgonderwijs (MBO, HBO) of terugstroom van de leerling naar het reguliere onderwijs.

Het onderwijsprogramma in dit uitstroomprofiel sluit nauw aan op de kerndoelen en exameneisen die gelden voor het regulier voortgezet onderwijs. De leerlingen in dit profiel moeten voor een diploma aan dezelfde eisen voldoen als de leerlingen in het regulier onderwijs.

Het onderwijs in dit uitstroomprofiel richt zich niet alleen op de voorbereiding op vervolgonderwijs, maar ook op het leren omgaan met de beperkingen en op bevordering van de zelfredzaamheid van leerlingen. Het gaat hier ook om de ontwikkeling van competenties op het gebied van wonen, vrije tijd en burgerschap. Zelfredzaamheidscompetenties krijgen een belangrijke plaats in het onderwijs, zodat de leerling zo zelfstandig mogelijk door het leven kan gaan. Ook moet er in het onderwijsaanbod tijdig een plaats worden ingeruimd voor de transitie naar het vervolgonderwijs.

VSO Eind niveau:

Het lesprogramma op de Mytylschool kan worden afgestemd op de individuele leerling. De mogelijkheid bestaat om het VMBO af te sluiten met een diploma VMBO basisberoepsgericht, kaderberoepsgericht en theoretische leerweg. Voor de theoretische leerweg kan een staatsexamen worden gedaan. Voor de andere VMBO- leerwegen bestaat de mogelijkheid een diploma te behalen i.s.m. het regulier onderwijs. Voor de HAVO geldt dat het onderwijsaanbod in samenwerking met IVIO@school (Wereldschool) mogelijk wordt gemaakt.

Bij leerlingen met profiel 5 speelt comorbiditeit soms een rol. Deze comorbiditeit kan voortkomen uit een syndroom of een ziektebeeld, een beperking op zintuiglijk vlak, een stoornis in het autisme spectrum of een andere psychiatrische beperking.

Profiel 5, VSO Diplomagericht

2. Leerling-kenmerken van toepassing kunnen zijn

Leerling-kenmerken: Algemeen

- Motorische beperkingen voortkomend uit verschillende ziektebeelden en syndromen

Voor sommige leerlingen geldt:

- sprake van comorbiditeit (tegelijkertijd hebben van 2 of meer stoornissen of aandoeningen)
- Matig tot slechte concentratie i.v.m. prikkelgevoeligheid
- Weinig inzicht in consequenties van eigen gedrag
- Moeite met veranderingen

Leerling-kenmerken: Zelfstandigheid

- Heeft (geen) ondersteuning nodig bij het uitvoeren van meervoudige opdrachten
- Vertoont zelfinitiatief maar overziet gevolgen van eigen handelen soms niet
- Kan (met ondersteuning) opdrachten / taken zelfstandig uitvoeren

Leerling-kenmerken: Zelfredzaamheid

- Hanteert de regiefunctie (bij beperkte mobiliteit) en kan anderen daarmee aansturen
- Is binnen en/of buiten de school zo zelfredzaam mogelijk
-

Leerling-kenmerken: Mobiliteit

- Heeft, indien van toepassing, een hulpmiddel, waarmee hij/ zij zich zelfstandig kan bewegen
- Is binnen en/of buiten de school zo mobiel mogelijk
- Is in veel gevallen aangewezen op taxivervoer

Leerling-kenmerken: Taakgerichtheid

- Kan gedurende steeds langere tijd zelfstandig aaneengesloten blijven werken
- Kan meervoudige opdrachten aan, indien nodig visueel en verbaal ondersteund
- Kan een bekende opdracht omzetten in uitvoering zonder begeleiding
- Schakelen van de ene naar de volgende activiteit is mogelijk, indien nodig dit goed van tevoren doorspreken
- Heeft transfer mogelijkheden van handelen bij bekende taken
- Kan (moeilijk) vulling geven aan vrije momenten (in de klas, in de gang, op het plein)

Voor sommige leerlingen met dit profiel is structuurverlening heel belangrijk. De omgeving moet overzichtelijk en voorspelbaar gemaakt worden. Dit houdt in:

- Ordenen van de omgeving en de lesstof
- Verwachtingen duidelijk maken
- De betekenis van dingen, gebeurtenissen, communicatie en omgangsregels duidelijk en maken
- De te verrichten handelingen duidelijk voorzien van een begin en een eind.
- Elke adequate gewenste handeling of adequaat gedrag bekrachtigen volgens leertheoretische principes.

Leraar/ mentor vaardigheden: Algemeen

- Er is een veilige leer- en werksituatie gecreëerd
- Er wordt respectvol met leerlingen omgegaan
- Er worden adequate omgangsvormen aan geleerd.
- Leraar past technieken toe om het zelfstandig handelen en denken te stimuleren
- Autonomie/ eigenaarschap van de leerling wordt gestimuleerd
- Verwachtingen van de leerlingen worden steeds benoemd door de leraar

Basisprincipes ten aanzien van structuur

- Er worden routines opgebouwd, er is veel aandacht voor structuur, dingen gaan op dezelfde manier, dit geeft rust en veiligheid.

Leraar/ mentor vaardigheden: Communicatie

- Taal is helder en eenduidig.
- Figuurlijke taal wordt vermeden. Ironie en sarcasme wordt vermeden en leerkracht let op of grapjes goed begrepen worden

Leraar/ mentor vaardigheden: Regels

- Er worden zo veel mogelijk non-verbale signalen gebruikt
- Regels en afspraken worden regelmatig herhaald
- Er is helderheid over wanneer welke maatregel wordt toegepast

Leraar/ mentor vaardigheden: Positieve benadering / bekrachtiging

- Gewenst gedrag wordt regelmatig benoemd
- Negatief gedrag wordt zo mogelijk genegeerd, omgebogen of volgens protocol benaderd

**Profiel 5, SO en VSO, diplomagericht
4. (Ortho)Didactisch aanbod**

Aanbod algemeen

VSO: Nederlands, , Engels, Duits, Frans, Wiskunde, Rekenen, Economie, Aardrijkskunde, Geschiedenis, Biologie, Natuur- en Scheikunde (NaSk), Maatschappijleer, Verzorging, Beeldende vorming, Muziek, Drama, Bewegingsonderwijs

Leren leren, Leertaken uitvoeren, Leren functioneren in sociale situaties, Ontwikkelen van een persoonlijk toekomstperspectief

Leraar/ mentor vaardigheden: Algemeen

Er wordt lesgegeven volgens de volgende principes

- Pas sterke positieve bekrachtiging toe
- Buig angstig en/of agressief gedrag om
- Pas het Activerende Directe Instructiemodel(ADIM)toe
- Versterk de taakoriëntatie. (bij leerlingen met co-morbiditeit een taak altijd aanbieden op dezelfde wijze)
- Lesovergangen zijn duidelijk (leerlingen moeten zich hierop voor kunnen bereiden)
- Bereid leerlingen voor op vrije situaties.
- Zorg voor kortere luistertijd en meer "doe-tijd"
- Besteed veel aandacht aan motivatie
- Zorg voor goede afwisseling inspanning en ontspanning

Leraar/ mentor vaardigheden: Communicatie tijdens de instructie / verwerking

- Maak contact.
- Geef leerlingen voldoende bedenktijd (minimaal 10 sec wachten).
- Spreek de leerling bij de naam aan.
- Gebruik een stellende, directieve, maar neutrale wijze van communicatie. (gebruik woorden nu en praat in de ik-vorm tijdens de instructie)
- Zet stappenplannen, foto's, film etc. dagelijks in om het leerproces te ondersteunen en de dagindeling te verhelderen

- Verduidelijk en visualiseer de leerstof en de opdracht tijdens de les meerdere malen. Herhaling is noodzakelijk! Ondersteun de mondelinge instructie visueel met behulp van schema's, stappenplannen, filmpjes etc.
- Zorg voor een rijke, didactische leeromgeving. Maak gebruik van de computer en het digibord. Deze bieden veel structuur, zijn zelfcorrigerend en geven snel feedback.
- Controleer of de leerling begrijpt wat er van hem verwacht wordt (door vragen als: wat gaan we leren, wat moet je doen?).
- Geef niet vanuit de verte instructie (de Leraar/ mentor is nabij de leerling en zorgt voor persoonlijk (oog)contact tijdens het geven van instructie.)

Leraar/ mentor vaardigheden: Kennis

- Heeft kennis van de invloed van psychiatrische beelden bij leerlingen met een verstandelijke beperking
- Heeft kennis van verschillende syndromen en ziektebeelden en de daaruit voortkomende leer- en/of gedragsproblemen
- Heeft kennis van inzet digitale middelen bij motorisch, zintuiglijk en/ of communicatief beperkte leerlingen
- Voor de VSO geldt per leraar hun eigen vakkennis

Leraar/ mentor vaardigheden: Klassenmanagement

- Er is zoveel mogelijk rust in de klas.
- De leraar neemt een centrale plek in.
- De leraar differentieert en bedient meerdere niveaus

Profiel 5, VSO Diplomagericht 5. Leerlingvolgsysteem en toetsing

Alle leerlingen krijgen aan het einde van de eerste fase Cito-toets-2; deze toets is een belangrijke ondersteuning voor de 'determinatie'. Dit is een belangrijk ijkpunt voor de keuze vmbo/kgt of -bb dan wel Havo. Leerlingen die doorgestroomd zijn naar Havo-3 krijgen aan het einde van dat jaar Cito toets-3 (voor havo/vwo). Die toets geeft inzicht in het niveau van de leerling aan het einde van het derde jaar (eerste fase Havo). Daarnaast weegt het mee in het antwoord op de vraag of de leerling wel of niet doorstroomt naar de Havo-2^e fase. Mede op basis van deze toets geeft de school een bindend advies t.a.v. de doorstroom naar de bovenbouw van de Havo.

Het Havo-onderwijs wordt mogelijk gemaakt via het aanbod van IVIO@school. IVIO@school heeft de bevoegde vakdocenten die nodig zijn. De leerling studeert grotendeels zelfstandig met behulp van een lesmap en leerboeken. Daarbij wordt de leerling begeleid door een vakdocent op afstand, zodat inhoudelijk alles aan bod komt en de leerling feedback ontvangt op zijn huiswerk en toetsen. De mentor op school heeft een belangrijke, coachende rol. Deze helpt de leerling een goede studiehouding aan te nemen en houdt in de gaten of met regelmaat aan het schoolwerk wordt gewerkt. Op schoolniveau doet de leerling gewoon mee voor groepsactiviteiten zoals bewegen en sport, kunst en cultuur en de therapieën.

Profiel 5, VSO Diplomagericht
5. Doelen en methodes

Onderwijs aanbod gerelateerd aan de doelen en de belangrijkste methodes/materialen in schematisch overzicht

Vakvormingsgebied	Doelen	Methode
Nederlands	<ul style="list-style-type: none"> -De leerling leert zich mondeling en schriftelijk begrijpelijk uit te drukken. -De leerling leert zich te houden aan conventies (spelling, grammaticaal correcte zinnen, woordgebruik) en leert het belang van die conventies inzien. -strategieën toepassen voor uitbreiding woordenschat -strategieën gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven teksten. -De leerling leert in schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen -De leerling leert deel te nemen aan overleg, planning, discussie in een groep -De leerling leert een mondelinge presentatie te geven -De leerling leert verhalen, gedichten en informatieve teksten te lezen die aan zijn belangstelling tegemoet komen en zijn belevingswereld uitbreiden -De leerling leert taalactiviteiten (spreken, luisteren, schrijven en lezen) planmatig voor te bereiden en uit te voeren. -De leerling leert te reflecteren op de manier waarop hij zijn taalactiviteiten uitvoert en leert, op grond daarvan en van reacties van anderen, conclusies te trekken voor het uitvoeren van nieuwe taalactiviteiten. 	<p>Op Niveau, uitgeverij Thieme Meulenhoff, Vmbo-kgt, deel 1 t/m 4. Vmbo-b/k, deel 1 t/m 4.</p> <p>Onderbouw 1: Deel 1, blok 1 t/m 4</p> <p>Onderbouw 2: Deel 1: blok 5 en 6 Deel 2: blok 1 t/m 6</p> <p>Bovenbouw 3: Deel 3</p> <p>Bovenbouw 4: Deel 4</p> <p>Frequentie: Onderbouw 1: 3 lesuren Onderbouw 2: 3 lesuren Bovenbouw 3: 3 lesuren Bovenbouw 4: 3 lesuren</p>
Engels	<ul style="list-style-type: none"> -De leerling leert verder vertrouwd te raken met de klank van het Engels door veel te luisteren naar gesproken en gezongen teksten -De leerling leert strategieën te gebruiken voor het uitbreiden van zijn Engelse woordenschat -De leerling leert strategieën te gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven Engelstalige teksten' -De leerling leert in Engelstalige schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen -De leerling leert in spreektaal anderen een beeld te geven van zijn dagelijks leven 	<p>Stepping Stones, 4^e editie uitgeverij Noordhoff.</p> <p>Onderbouw 1: Steppingstones vmbo-bk / kgt 1 textbook, activitybook+I-activitybook</p> <p>Onderbouw 2: Steppingstones vmbo-bk/kgt 2 textbook, activitybook+I-activitybook</p>
	-De leerling leert standaardgesprekken	Bovenbouw 3:

	<p>te voeren om iets te kopen, inlichtingen te vragen en om hulp te vragen</p> <p>-De leerling leert informeel contact in het Engels te onderhouden via e-mail, brief en chatten</p> <p>-De leerling leert welke rol het Engels speelt in verschillende soorten internationale contacten</p>	<p>Steppingstones vmbo-bk/kgt 3 textbook+activitybook+I-activitybook</p> <p>Bovenbouw 4: Steppingstones vmbo bk/kgt 4 textbook+activitybook+I-activitybook.</p> <p>Frequentie: Onderbouw 1: 3 uren Onderbouw 2: 3 uren Bovenbouw 3: 4 uren Bovenbouw 4: 3 uren</p>
Duits	<p>-De leerling leert verder vertrouwd te raken met de klank van het Duits door veel te luisteren naar gesproken en gezongen teksten</p> <p>-De leerling leert strategieën te gebruiken voor het uitbreiden van zijn Duitse woordenschat</p> <p>-De leerling leert strategieën te gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven Duitstalige teksten'</p> <p>-De leerling leert in Duitstalige schriftelijke en digitale bronnen informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen</p> <p>-De leerling leert in spreektaal anderen een beeld te geven van zijn dagelijks leven</p> <p>-De leerling leert standaardgesprekken te voeren om iets te kopen, inlichtingen te vragen en om hulp te vragen</p> <p>-De leerling leert informeel contact in het Duits te onderhouden via e-mail, brief en chatten</p> <p>-De leerling leert welke rol het Duits speelt in verschillende soorten internationale contacten</p>	<p>Na Klar, uitgeverij Malmberg</p> <p>Onderbouw 2: Na Klar, 3^e editie, textbuch 1-2, vmbo – bk/kgt</p> <p>Bovenbouw: Na Klar 3^e editie, textbuch 3-4, vmbo-bk/kgt</p> <p>Frequentie: Onderbouw 2: 2 uren Bovenbouw 3: 3 uren Bovenbouw 4: 3 uren</p>
Frans	<p>-De leerling leert verder vertrouwd te raken met de klank van het Frans door veel te luisteren naar gesproken en gezongen teksten</p> <p>-De leerling leert strategieën te gebruiken voor het uitbreiden van zijn Franse woordenschat</p> <p>-De leerling leert strategieën te gebruiken bij het verwerven van informatie uit gesproken en geschreven Franstalige teksten'</p> <p>-De leerling leert in Franstalige schriftelijke en digitale bronnen</p>	<p>Carte Orange, deel 1 t/m 4, vmbo, uitgeverij Thieme Meulenhoff.</p> <p>Onderbouw 1: Deel 1</p> <p>Onderbouw 2: Deel 2</p> <p>Bij verlengd leerjaar 2: OB1: deel 1, Unité 1 t/m 5</p>

	<p>informatie te zoeken, te ordenen en te beoordelen op waarde voor hemzelf en anderen</p> <p>-De leerling leert in spreektaal anderen een beeld te geven van zijn dagelijks leven</p> <p>-De leerling leert standaardgesprekken te voeren om iets te kopen, inlichtingen te vragen en om hulp te vragen</p> <p>-De leerling leert informeel contact in het Frans te onderhouden via e-mail, brief en chatten</p> <p>-De leerling leert welke rol het Frans speelt in verschillende soorten internationale contacten</p>	<p>OB2: deel 1, Unité 6 en 7 + deel 2, Unité 1,2,3</p> <p>OB3: deel 2: Unité 3 t/m 8</p> <p>Bovenbouw 3+4: Deel 3 en deel 4.</p> <p>Frequentie: OB1: 2 lesuren OB2: 2 lesuren BB3: 2 lesuren BB4: 2 lesuren</p>
Maatschappijleer	<p>-De leerling leert betekenisvolle vragen te stellen over maatschappelijke kwesties en verschijnselen, daarover een beargumenteerd standpunt in te nemen en te verdedigen, en daarbij respectvol met kritiek om te gaan.</p> <p>-De leerling leert een eenvoudig onderzoek uit te voeren naar een actueel maatschappelijk verschijnsel en de uitkomsten daarvan te presenteren.</p> <p>-De leerling leert over overeenkomsten, verschillen en veranderingen in cultuur en levensbeschouwing in Nederland, leert eigen en andermans leefwijze daarmee in verband te brengen, en leert de betekenis voor de samenleving te zien van respect voor elkaars opvattingen en leefwijzen.</p> <p>-De leerling leert in eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuses op het gebied van werk en zorg, wonen en recreëren, consumeren en budgetteren, verkeer en milieu.</p> <p>-De leerling leert over de verdeling van welvaart en armoede over de wereld; hij leert de betekenis daarvan te zien voor de bevolking en het milieu.</p>	<p>Thema's maatschappijleer, vmbo kgt, Uitgeverij Essener.</p> <p>Thema zijn: -wat is maatschappijleer -Jongeren -Politiek -Multiculturele samenleving -media -werk -criminaliteit -relaties</p> <p>Voor Maatschappijleer 2: Examenkaternen maatschappijleer 2, Uitgeverij Essener.</p> <p>Frequentie: BB3 en BB4: Ma1, 1 lesuur Ma2: 3 lesuren</p>
Wiskunde	<p>-De leerling leert passende wiskundetaal te gebruiken voor het ordenen van het eigen denken en voor uitleg aan anderen en leert de wiskundetaal van anderen te begrijpen</p> <p>-De leerling leert alleen en in samenwerking met anderen in praktische situaties wiskunde te herkennen en te gebruiken om problemen op te lossen</p> <p>-De leerling leert een wiskundige argumentatie op te zetten en te onderscheiden van meningen en beweringen en leert daarbij met respect voor ieders denkwijze wiskundige kritiek te geven en te krijgen</p> <p>-De leerling leert de structuur en de samenhang te doorzien van positieve en</p>	<p>Moderne Wiskunde, Noordhoff Uitgevers</p> <p>OB1: Moderne Wiskunde, 10^e editie, deel 1A en 1B, kader/gt Moderne Wiskunde, 9^e editie, basisberoeps</p> <p>OB2: Moderne Wiskunde, 10^e editie, deel 2A en 2B Moderne Wiskunde, 9^e editie, basisberoeps</p> <p>BB3: Moderne Wiskunde, 8^e editie, deel 3A en 3B</p>

	<p>negatieve getallen, decimale getallen, breuken, procenten en verhoudingen en leert ermee te werken in zinvolle en praktische situaties</p> <p>-De leerling leert exact en schattend rekenen en redeneren op basis van inzicht in nauwkeurigheid, orde van grootte, en marges die in een gegeven situatie passend zijn</p> <p>-De leerling leert meten, leert structuur en samenhang doorzien van het metriek stelsel en leert rekenen met maten voor grootheden die gangbaar zijn in relevante toepassingen</p> <p>-De leerling leert informele notaties, schema-tische voorstellingen, tabellen, grafieken en formules te gebruiken om greep te krijgen op verbanden tussen grootheden en variabelen</p> <p>-De leerling leert te werken met platte en ruimtelijke vormen en structuren, leert daarvan afbeeldingen te maken en deze te interpreteren en leert met hun eigenschappen en afmetingen te rekenen en redeneren</p> <p>-De leerling leert gegevens systematisch te beschrijven, ordenen en visualiseren en leert gegevens, representaties en conclusie kritisch te beoordelen</p>	<p>Kb: editie 9</p> <p>BB4: Moderne Wiskunde, 8^e editie, deel 4. Kb: editie 9</p> <p>Frequentie: OB1: 4 lesuren OB2: 3 lesuren BB3: 3 lesuren BB4: 3 lesuren</p>
Rekenen	<p>Referentieniveau 2F: De leerling beheerst niveau 1F en:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan negatieve getallen noteren, begrijpen en er eenvoudige berekeningen mee uitvoeren; • weet de betekenis van miljoen en miljard; • kan complexere berekeningen uitvoeren met procenten en verhoudingen; • kan in beperkte mate redeneren over verhoudingen en breuken; • kent de structuur en de samenhang tussen decimale maateenheden en kan in concrete situaties de juiste maateenheden gebruiken; • kent aanvullende namen van meetkundige figuren en begrippen en kan deze gebruiken om situaties in de ruimte te beschrijven; • kan (werk)tekeningen lezen, interpreteren en zelf maken; • kan complexere meetinstrumenten gebruiken en aflezen; • kan op basis van aanzichten, doorsneden en uitslagen van ruimtelijke figuren zich een beeld vormen van deze figuren; • kan oppervlakten en inhouds uitrekenen; • weet hoe de grootte van hoeken tot uitdrukking gebracht en gemeten 	<p>Got it, adaptieve online leeromgeving, uitg. Thieme Meulenhoff</p> <p>-Getallen -Meten en meetkunde -Verbanden -Verhoudingen</p> <p>Frequentie: OB1: 3 lesuren OB2: 3 lesuren BB3: 2 lesuren BB4: 2 lesuren</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • kunnen worden; • kent in beperkte mate eigenschappen van meetkundige figuren; • kan tabellen, diagrammen en grafieken bij het oplossen van problemen gebruiken en daarbij conclusies formuleren; • kan bij een verband tussen grootheden een gegevenstabel en grafiek maken • kent van sommige verbanden de vorm van de grafiek en kan dergelijke verbanden uit een gegevenstabel herkennen; • kan in beperkte mate omgaan met formules 	
Mens en Natuur	<p>-De leerling leert vragen over natuurwetenschappelijke, technologische en zorggerelateerde onderwerpen om te zetten in onderzoeksvragen, een dergelijk onderzoek over een natuurwetenschappelijk onderwerp uit te voeren en de uitkomsten daarvan te presenteren</p> <p>-De leerling leert kennis te verwerven over en inzicht te verkrijgen in sleutelbegrippen uit het gebied van de levende en niet-levende natuur, en leert deze sleutelbegrippen te verbinden met situaties in het dagelijks leven</p> <p>-De leerling leert dat mensen, dieren en planten in wisselwerking staan met elkaar en hun omgeving (milieu), en dat technologische en natuurwetenschappelijke toepassingen de duurzame kwaliteit daarvan zowel positief als negatief kunnen beïnvloeden</p> <p>-De leerling leert o.a. door praktisch werk kennis te verwerven over en inzicht te krijgen in processen uit de levende en niet-levende natuur en hun relatie met omgeving en milieu</p> <p>-De leerling leert te werken met theorieën en modellen door onderzoek te doen naar natuurkundige en scheikundige verschijnselen als elektriciteit, geluid, licht, beweging, energie en materie.</p> <p>-De leerling leert door onderzoek kennis te verwerven over voor hem relevante technische producten en systemen, leert deze kennis naar waarde te schatten en op planmatige wijze een technisch product te ontwerpen en te maken</p> <p>-De leerling leert hoofdzaken te begrijpen van bouw en functie van het menselijk lichaam, verbanden te leggen met het bevorderen van lichamelijke en psychische gezondheid, en daarin een eigen verantwoordelijkheid te nemen</p> <p>-De leerling leert over zorg en leert zorgen voor zichzelf, anderen en zijn omgeving, en hoe hij de veiligheid van zichzelf en</p>	<p><u>Biologie:</u> Nectar, Noordhoff Uitgevers</p> <p>OB1: deel 1, hfdst. 1 t/m 7 OB2: deel 2, hfdst. 1 t/m 6</p> <p>Bij verlengd leerjaar 2: OB1: deel 1, hfdst. 1 t/m 5 OB2: deel 1, hfdst. 6 en 7; deel 2, hfdst. 1 en 2 OB3: deel 2, hfdst. 3 t/m 6</p> <p>Frequentie: OB1: 2 lesuren OB2: 2 lesuren BB3: 3 lesuren BB4: 3 lesuren</p> <p><u>Nask:</u></p> <p>Nu voor straks 1 vmbo, uitg. Thieme Meulenhoff (OB2)</p> <p>Pulsar, uitg. Noordhoff Uitgevers. (Bovenbouw)</p> <p>BB3: hfdst. 1 t/m 6 BB4: hfdst. 7 t/m 12</p> <p>Frequentie: OB2: 2 lesuren BB3: 2 lesuren BB4: 3 lesuren</p> <p><u>Techniek:</u></p> <p>T-KIT, techniek voor de basisvorming. (OB1)</p>

	anderen in verschillende leefsituaties (wonen, leren, werken, uitgaan, verkeer) positief kan beïnvloeden.	Noordhoff Uitgevers Frequentie: OB1: 1 lesuur
Mens en Maatschappij	<p>-De leerling leert een kader van tien tijdvakken te gebruiken om gebeurtenissen, ontwikkelingen en personen in hun tijd te plaatsen.</p> <p>-De leerling leert historische bronnen te gebruiken om zich een beeld van een tijdvak te vormen of antwoorden te vinden op vragen, en hij leert daarbij ook de eigen cultuurhistorische omgeving te betrekken</p> <p>-De leerling leert op hoofdlijnen hoe het Nederlandse politieke bestel als democratie functioneert en leert zien hoe mensen op verschillende manieren bij politieke processen betrokken kunnen zijn</p> <p>-De leerling leert een eigentijds beeld van de eigen omgeving, Nederland, Europa en de wereld te gebruiken om verschijnselen en ontwikkelingen in hun omgeving te plaatsen</p> <p>-De leerling leert de atlas als informatiebron te gebruiken en kaarten te lezen en te analyseren om zich te oriënteren, zich een beeld van een gebied te vormen of antwoorden op vragen te vinden</p> <p>-De leerling leert de betekenis van Europese samenwerking en de Europese Unie te begrijpen voor zichzelf, Nederland en de wereld</p> <p>-De leerling leert actuele spanningen en conflicten in de wereld te plaatsen tegen hun achtergrond, en leert daarbij de doorwerking er van op individuen en samenleving, de grote onderlinge afhankelijkheid in de wereld, het belang van mensenrechten en de betekenis van internationale samenwerking te zien</p> <p>-De leerling leert in eigen ervaringen en in de eigen omgeving effecten te herkennen van keuzes op het gebied van werk en zorg, wonen en recreëren, consumeren en budgetteren, verkeer en milieu</p>	<p><u>Geschiedenis</u></p> <p>MEMO, uitg. Malmberg</p> <p>OB1 en OB2: Memo, Geschiedenis voor de onderbouw, deel 1 en 2 (kgt) of deel 1 en 2 (bk).</p> <p>BB3 en BB4: Memo, Geschiedenis voor het vmbo (bkgt)</p> <p>Frequentie: OB1 en OB2: 2 lessen BB3 en BB4: 3 lessen</p> <p><u>Aardrijkskunde</u></p> <p>De Geo, uitg. Thieme Meulenhoff. OB1: deel 1 OB2: deel 2</p> <p>Bij verlengd leerjaar 2: OB1: deel 1, hfdst. 1 t/m 4 OB2: deel 1, hfdst. 5 en 6 Deel 2: hfdst. 1 en 2 OB3: deel 2, hfdst. 3 t/m 6</p> <p>BB3 en BB4: deel 3 en deel 4</p> <p>Frequentie: OB1: 2 lessen OB2: 2 lessen BB3: 2 lessen BB4: 2 lessen</p> <p><u>Economie</u></p> <p>Praktische Economie gt-versie, uitgeverij Malmberg Economisch Bekeken, bk-versie, uitgeverij Malmberg</p> <p>Frequentie: OB2: 2 lessen BB3 en BB4: 3 lessen</p>
Kunst en Cultuur	-De leerling leert door het gebruik van elementaire vaardigheden de zeggingskracht van verschillende	Beeldende vorming

	<p>kunstzinnige disciplines te onderzoeken en toe te passen om eigen gevoelens uit te drukken, ervaringen vast te leggen, verbeelding vorm te geven en communicatie te bewerkstelligen</p> <p>-De leerling leert eigen kunstzinnig werk, alleen of als deelnemer in een groep, aan derden te presenteren</p> <p>-De leerling leert op basis van enige achtergrondkennis te kijken naar beeldende kunst, te luisteren naar muziek en te kijken en luisteren naar theater-, dans- of filmvoorstellingen</p> <p>-De leerling leert met behulp van visuele of auditieve middelen verslag te doen van deelname aan kunstzinnige activiteiten, als toeschouwer en als deelnemer</p> <p>-De leerling leert mondeling of schriftelijk te reflecteren op eigen werk en werk van anderen, waaronder dat van kunstenaars</p>	<p>Thematische werkwijze</p> <p><u>Drama</u> Methode: Doe gewoon alsof, uitg. Panta Rhei</p> <p><u>Muziek</u> Thematische werkwijze</p> <p>Frequentie:</p> <p>Afdelingsbreed twee lesuren; aanbod in blokken van 8 weken</p>
Bewegen en sport	<p>-De leerling leert zich mede met het oog op buitenschoolse beoefening op praktische wijze te oriënteren op veel verschillende bewegingsactiviteiten uit gevarieerde gebieden als spel, turnen, atletiek, bewegen op muziek, zelfverdediging en actuele ontwikkelingen in de bewegingscultuur, en daarin de eigen mogelijkheden te verkennen</p> <p>-De leerling leert door middel van uitdagende bewegingssituaties zijn bewegingsrepertoire uit te breiden</p> <p>-De leerling leert de hoofdbeginselen van de bewegingsactiviteiten op eigen niveau toe te passen</p> <p>-De leerling leert tijdens bewegingsactiviteiten sportief te zijn, rekening te houden met de mogelijkheden en voorkeuren van anderen, en respect en zorg te hebben voor elkaar</p> <p>-De leerling leert eenvoudige regelende taken te vervullen die het mogelijk maken, zelfstandig en samen met andere leerlingen bewegingsactiviteiten te beoefenen</p> <p>-De leerling leert door deel te nemen aan praktische bewegingsactiviteiten de waarde van het bewegen voor gezondheid en welzijn kennen en ervaren</p>	<p>Er wordt themagericht gewerkt. De lessen worden gegeven aan heterogene (t.a.v. de motoriek) groepen. Onze fysiek beperkte leerlingen krijgen veel ruimte om hun eigen productieve mogelijkheden te verkennen en te exploreren.</p>
Sociaal emotionele ontwikkeling	<p>-De leerling kan op adequate wijze omgaan met eigen gevoelens en wensen</p> <p>-De leerling leert respectvol en verantwoordelijk omgaan met anderen</p>	<p>Leefstijl voor jongeren, uitg. EduActief</p> <p>Frequentie: OB1: 2 lesuren</p>
Leren leren	<p>-De leerling ontwikkelt een open en flexibele houding ten opzichte van de wereld om hem heen, mede in het kader van een leven lang leren</p> <p>-De leerling leert doelgericht en planmatig te leren en daarbij strategieën te gebruiken</p> <p>-De leerling leert verschillende soorten informatie te zoeken, te beoordelen en te</p>	<p>Breingeheimen: studievaardigheden VMBO Uitg. Princep Educatief</p> <p>Frequentie: OB1: 2 lesuren OB2: 1 lesuur</p>

	gebruiken -De leerling leert op basis van feiten een mening te vormen, deze adequaat te uiten en respectvol om te gaan met andere meningen	
--	---	--